

LA QUESTION KURDE

VUE PAR UN ÉTRANGER

Traduction d'un article sur la question kurde, publié
dans le dictionnaire diplomatique par l'éminent
orientaliste Monsieur Bazile Nikitine

DAMAS
1934

588-04

Emir Djéladet Aali Bédir-Khan

Je vous accorde très volontiers l'autorisation de traduire, en mentionnant la source, mon article paru sur la Question Kurde dans le Dictionnaire-Diplomatique (vol. I. pp. 1201-1204) Je le fais avec un plaisir d'autant plus vif que vous semblez ainsi partager ma façon de voir, qui est dictée par la plus stricte objectivité et le seul désir de dégager les grandes lignes d'un problème international encore trop peu connu.

Pour ma part, j'ai eu l'occasion au cours de la dernière guerre en ma qualité de Consul de Russie à Ourmieh, dans la zone d'action militaire russo-turque, de me rendre compte des belles qualités guerrières et intellectuelles de votre race. J'ai pu voir également combien ont souffert les Kurdes entraînés dans la Guerre Sainte qui n'avait rien de commun avec leurs aspirations nationales. Dans la mesure du possible, j'ai essayé d'atténuer ces souffrances en m'interposant entre le commandement militaire et les kurdes; en facilitant la compréhension réciproque par la publication d'un petit manuel de conversation russo-kurde; en distribuant aux réfugiés kurdes les allocations à même titre qu'aux chrétiens.

Le Moula Saïd, Kazi du Kurdistan, originaire de Nehri, a été mon premier professeur de la langue kurde. Plus tard

Le Dictionnaire Diplomatique a été publié en deux gros volumes (A—L et M—Z) en 1933 par les soins de l'Académie Diplomatique Internationale. Cet organisme, qui est entré dans la huitième année de son existence, a comme but l'étude en commun des problèmes internationaux. L'Académie, dont le siège se trouve au 4bis de l'Avenue Hoche, Paris VIII, rassemble à l'heure actuelle 512 Ambassadeurs et Ministres, dans ce nombre 47 Ministres des Affaires Etrangères, parmi les personnalités les plus éminentes de 73 pays.

L'Académie fait paraître régulièrement un bulletin consacré à ses séances et travaux.

me trouvant à Paris, j'ai continué les études et publié quelques travaux dans le Bulletin de l'École des Langues Orientales de Londres, celui de l'Asie Française et de la Société d'Ethnographie, ainsi que dans la Revue du Monde Musulman, etc.

Telle a été ma connaissance avec les kurdes pour lesquels, au fur et à mesure que j'apprenais à les connaître mieux, ma sympathie grandissait. Il me reste à dire, d'autre part, quelques mots complétant mon article du Dictionnaire-Diplomatique, qui date du mois de janvier 1932.

En ce qui concerne l'Iraq, notamment, il convient d'indiquer que son admission dans la S.D.N., le 3 octobre 1932, n'a pas été accompagné de toutes les garanties voulues. Il a été jugé possible de se contenter d'une déclaration unilatérale du gouvernement de Baghdad concernant, entres autres, la protection des minorités de race, de langue et de religion, déclaration élaborée par un Comité et approuvée le 19 mai 1932 par le Conseil. Je rappelle d'ailleurs à ce propos que le délégué du Gouvernement français, M. Paul-Boncour, n'a pas été sans avoir formulé à l'époque quelques observations judicieuses, en exprimant le regret que le Comité n'ait pas fait usage de toutes les éventualités indiquées par la commission permanente des mandats. C'est ainsi, disait-il, qu'on aurait pu, pour les kurdes, établir un régime minoritaire voisin de l'autonomie administrative. On aurait ainsi considérablement facilité la tâche de contrôle qui incombe dans l'avenir à la Société des Nations.

Retenons de ces observations de l'honorable délégué français l'allusion au contrôle de la S.D.N. qui reste applicable à l'égard du régime des minorités dans l'Iraq, procédure légale dont les ressortissants kurdes de cet État doivent savoir se servir.

Il est déplorable de constater, p.ex., que des avions aient pu bombarder les villages kurdes de la région de Barzan lors des désordres qui y ont éclaté en Avril-Juin 1932. Une

protestation courageuse a été formulée à ce propos dans le Times par Mr. A. Hormuzd Rassam, citoyen britannique d'origine assyrochaldéenne. Insistons également sur ce fait significatif que, malgré la participation des éléments kurde inconscients aux représailles brutales dont furent victimes en août 1933 les Assyro-Chaldéens, cette autre minorité de l'Iraq, on lit dans l'émouvante publication du Patriarche Mar-Chimoun qui vient de paraître sous le titre «The Assyrien Tragedy» que, dans son rapport du 8 octobre 1933 adressé à la S.D.N., le Patriarche disait «s'il était possible de créer, selon la suggestion de Lord Curzon, du 17 décembre 1919, une enclave kurdo-assyrien dans le nord du vilayet de Mossoul sous une administration spéciale, où les Kurdes et les Assyriens pourraient vivre ensemble, nous aurions accepté cette solution.» page: 70

Nous y attirons spécialement l'attention pour montrer que malgré les graves fautes du Gouvernement de Baghdad, il n'y a aucune animosité entre les Assyro-Chaldéens et les kurdes et nous rapprochons cette constatation de l'appel de l'Exécutif de la II Internationale en Septembre 1930, en faveur des kurdes frappés alors si durement par le Gouvernement turc, appel dû à l'intervention des socialistes arméniens.

On voit se dessiner ainsi une commune conscience des peuples minoritaires, sans distinction de leur race et religion, circonstance qui mérite d'être soulignée et qui vient à l'appui de l'oeuvre internationale de la protection de ces éléments sous l'égide de la S.D.N.

Quant à la Turquie, son entrée dans la S.D.N n'a donné lieu à aucun examen nouveau du statut des minorités se trouvant sur son territoire. Votre récente lettre ouverte au Président de la République turque expose la situation actuelle de la population kurde dans ce pays d'une façon si sobre et digne que cela me dispense d'y revenir. D'après le témoignage d'une vaillante voyageuse française, la Baronne Renée

de Fanchonne qui, en avril 1933, a parcouru seule avec un guide, le pays kurde situé entre Erzeroum et la frontière persane, ces parages seraient calmes et la présence des autorités turques réduite au minimum. Dans une conférence faite sous les auspices du Musée Guinet, Mme R. de Fanchonne en des termes très heureux, auxquels un kurdisant ne pouvait pas rester insensible, a dit combien est injuste l'opinion généralement répandue sur les kurdes qualifiés de sauvages et de brigands, alors que c'est une pure race arienne, fière, indépendante et chevaleresque. Le témoignage de Mme Fanchonne mérite tout notre intérêt car elle a partagé pendant trois semaines la vie primitive des nomades kurdes, ceci sans aucune arrière-pensée politique, simplement comme une femme qui se confiait à la protection des tribus dont elle traversait le territoire.

Nous voulons espérer que les plaies portées au Kurdistan turc se cicatriseront et que les gouvernants d'Ankara sauront adopter à l'égard de leurs ressortissants kurdes une ligne de conduite conforme aux idéals humanitaires dont ils veulent s'inspirer par ailleurs.

J'arrive ainsi aux kurdes qui habitent l'Arménie, la Géorgie et l'Azerbaïdjan soviétique.

D'après les renseignements parus dans la revue arménienne de langue anglaise, intitulée «Massis» (Nov. Dec. 1933) les organismes scientifiques de l'U.R.S.S. et plus particulièrement de la République Fédérale de Transcaucasie déploient de grands efforts pour organiser la nation kurde sur une base nationale. Une conférence était convoqué à Tiflis pour le mois de janvier dernier, pour faire le point des résultats obtenus jusqu'ici. L'Institut des Nationalités, attaché au Comité Central Exécutif à Moscou, a envoyé une expédition en Transcaucasie pour étudier l'organisation des régions kurdes en Azerbaïdjan, Géorgie et Arménie. L'expédition était composé de Prof. Shamilof, kurdisant bien connu, Prof. Miller, un

juriste et Bit-Youkhan (Assyrien). Dans les régions d'Abaran et Thalin, en Arménie, l'expédition a réuni tous les éléments linguistiques en vue de cultiver une langue littéraire kurde uniforme. Les nomades kurdes sont établis dans les villages dont la plupart possèdent maintenant une école primaire où les instructeurs kurdes, diplômés de l'École Normale à Erivan, enseignent la jeunesse kurde en sa langue maternelle. Sous la direction des Prof. Khatchatourian et Chapantian, un dictionnaire kurde de 10,000 mots a déjà été publié en caractères latins. Des spécialistes en dialectes kurdes, Betoyan Eminê Evdal, Hadjiê Djindi, Djerdoyê Guendjo, travaillèrent plus de trois ans pour réunir les idiomes, les expressions et les mots, afin de composer une langue uniforme et facile. Ce dictionnaire aurait été unique dans son genre (ceci sans préjudice à l'ouvrage similaire de M.M. F.Justi et A.Jaba, Saint Pétersbourg, 1879, qui reste toujours un compagnon précieux de tout kurdisant).

Signalons, enfin, avec regret, la mort d'un kurdisant d'origine assyrienne, le Prof. Markoulov, survenue à Moscou, en hiver dernier.

Veuillez croire, Emir, à mes sentiments très sympathiques et dévoués.

Paris: Le 16 Mars 1934

B.NIKITINE

سوریہ - تور کیادہ کی حادثات سبیلہ ایام اخیرہ دہ سوریہ بہ کلن کورد لرلہ
فرانسز مانداسی آلتندہ بولونان اراضیدہ کورد نفوسنک تزايد ایلہ مکدہ اولدیغنه
اشارت ایدہ حکم . پارسده السنہ شرقیه مکتبندہ بر کورد کرسیسنک
احداثی موضوع بحث اولمقده در . بو فکری ممنونیتله آلقشلارز .

خاتمه

بو بک مختصر تدقیق مزہ کورد مسئلہ می حقندہ کی درین قناعت مزے
اظہار ایلہ نہایت ویرہ جکز : کورد منی دعواسنہ مقدر اولان طالع هر نه
اولورسه اولسون ، بوندن بویله وجدان بین الملل ایچون بو دعوانک
وصف حقیقیسندن تجاهله اخلاقاً جواز اولمدیغی کبی حقوقاً ، جمعیت
اقوامک ید محافظه سنه مودوع وبشریت حاضرہ نک میراث مشتر کی
اولان تلقیاتہ مخالف اوله رق کورد دعواسنی مجرای حقیقیسندن چیقاروب
سیرینی تحریف ایتمکده ارتق امکان قالمامشدر .

بازیل نیکیبین

پارس : کانون ثانی ۱۹۳۲

اوله ربنه تور كلر بو اراضي بي تخليه ايتد بارسه ده . منازع فيه مسئله انجق حرب
عمومي ايله حل ابدلدي . بو حدود روس وانكليز قوميسرلرنيك رفاقت ايتد كلري
مختلط بر ايران - تورك قوميسيوني طرفندن ، عجم كورفزي ايله آردلات
آره سنده كي اراضي باشدن باشه قطع ايدلك صورتيه تخطيط ابدلدي . ايشته
بو يله جه يراهرلق تور كيا - ايران مناسباتي اوزرنده موثر بر كورد مسئله مي
وجوده كلمشي .

وضعيت حاضره نك نزاكتني نظر دن دور طوماقله برابر باخلاصه آدرات
حواليسنده كي تورك - كورد مناسبتك گر كينلكندن دولاي اميد ايتك
ايسترز كه انجق حدود منازعه مي . وجود اوله ييله جك بر نقطه ده بر كورد
مسئله مي تخذت ايله مسون . اساساً كوردلر ك بو بوك ايران عائله سنك بر شعبه مي
اولملي كجي مهم بر عاملك موجوديتي ايرانده كورد مسئله سنك ، پره نسيب
اعتباريله هيچ بر مشكلات انقاع ايله مه منسي ايجاب ايتد بور . آرده كي اجتماعي
ومذهبي فرقلر نه اولور سه اولسون شبهه سز در كه كورد مسئله مي جوهر ي اعتباريله
ايرانك داخلي سياسي عنصرلرندن بريني تشكيل ايدر .

ايرانك حرب عمومي ائناسنده باخلاصه جهاد مقدس وتنگستان عياني
مناسبتيله كوشه مش اولان حكومت جهازيني تقويه ايله مك خصوصنده كي مساعيمي
جدا شايان دقت ومراق اولقله برابر بو خصوص موضوعمز خارجنده وتمايله
باشقه بر صنف تدقيقاتك دائره سنه داخل بر نقطه در .

روسبه - ارمنستان وآذربايجانده كي كورد عنصريني مختصراً ذكر ايله
اكتفا ايدم . سوويته حكومتي كوردلر ك باخلاصه حرثي مختاريت
ساحه سنده انكشافلري ايچون جالب دقت مساعي صرف ايله مكده در .

حکومتیله ، تورکیابه آرارات منطقه سنده بعض منافع سوق الحیشه تأمین ایدن بر حدود مسئله سنی حله موفق اولدیغنی او کورنمکده یز . آرارات منطقه سی شیمدیه قدر تورک - کورد مناسبات فعلیه سنک محراق نقطه سنی تشکیل ایله مکده بولونمشدر .

امیدایتمک ایسترز که وضعیته حاکم اولان آنقره حکومتی زیر اداره سنده ، یکی تورکیانک دیگر ساحه لرده عصر مز تعلیماتنه موافق الهرق تطبیق ابتدیی عصری اساسات حقوقیه ایله تیره ایدلمکه لایق ، بر کورد اقلیتی بولندیغنی نظر دفته آلهرق مسئله نك حلی ایچون مصلحانه بر تدبیره توسل ایدر . اساساً مسلح قوتلره استناداً اتخاذ ایدیله جک تدابیرک مؤثر اوله ییله جکنه قانع اولدیغیمزی سوبله مک مجبوریننده یز . وینه قساعتمزه گوره تورکیا بر کون جمعیت اقوامه قبولنی ایسته یه جک اولورسه تورکیاده کی اقلیتلر ستاتولر نك تدقیق و جمعیت مذکور هجه متخذ اساساته توفیق ایدلملری خصوصی تورکیان طلب اولونه جقدر . [۶]

عجمستان - روس - ژاپون محاربه سی ایله باشلابان دورده تورکیا ایرانک اورمییه گولی حوزه سنده کی اراضیسنه تجاوز ایله مشدی . اکثریتله کوردلرله مسکون اولان بو اراضی بی باب عالی او ته دن بری منازع فیه عداید پیور دی . کوردلر ایران حکومتنک اداری مساویستدن دولایی تورکلرک بوقسم اراضیده ایرانک تمامیت ملکیه سنه وقوع بولان تجاوزلرنده تورکلره آلت اولدیلر . روس - ژاپون محاربه سندن صوکره ۱۹۱۱ ده روسیه وانککتره نك شدتلی بر مداخله سی

(۶) هر کسجه معلوم اولدیغنی اوزره تورکیا اخیراً جمعیت اقوامه قبول ایدلمش و تورکیاده کی اقلیتلر ستاتومی هیچ بر وجهله موضوع بحث اولماقدن ماعدا جمعیت اعضا سندن هیچ بری تورکیانک جمعیه دخولی مرا منده بین الملل کورد مسئله سنی خاطر لاتمغنی ییله زمین وزمانه مناسب کورمه مشدر .

تأخر وخیم عاقبتلری دعوت ایدہ جکدر ۱۹۳۱۰ کانون اولندہ کی مسلح حرکت
بو ادعائزک دلبلیدر ۰ بوحر کتدہ عراق اردومی (۱) ضابط (۱۳) نفر و کوچوک
ضابط مقتول و (۹) مجروح و یردیکی کبی کوردلرک ضایعاتی دہ (۲۰) مقتول و (۳۰)
مجروحہ بالغ اولشدر ۰

جمعیت اقوامک صلاحیت وعدالتی ۱۹۲۵ سنہ سندہ اتخاذ اولنان مقرراتہ استناداً،
جنوبی کوردستاندہ اسایشک تأمینہ مظاہرتی ایجاب ایتدیریر ۰ جنوبی کوردستان
حقوقاً عراق قرالیتی قادرومی داخلندہ واسع بر مختاریت طلبندہ تمامیلہ حقلیدر ۰
تورکیا - کورد عنصرینک هر بردن زیادہ کشیف بولوندیغی تورکیادہ
کورد حقوقی بین الملل هیچ بر ضمانی حائز دکدر ۰ تورک و کورد تزلری
بو کون غیر قابل تألیف بر شکلدہ یکدیگریکنہ ضددر ۰ ۱۹۳۰ سنہ سندہ کی
آراءات اختلالی آنقرہ حکومتنہ مهم بر حرکت عسکریہ بہ مال اولشدر ۰

تورکیادہ کورد مسئلہ سنک بو کونکی وضعیتی اساس اعتباریلہ ، ماضیدہ
تورک حکومتنہ قارشی وقوع بولان جدال صفحاتندن فرقسزدر ۰ بالعکس
بر طرفدن عصریلمشک عزیمیلہ مترافقاً ملی حسک تزايد ایتدیگی حربدن
صوکرہ کی تورکیادہ وقوع بولان سیامی واجتماعی انقلابات ؛ دیگر طرفدن
کورد مسئلہ سنک نائل اولدیغی تکاملک کوردلرک تمثیلانی امکانشز قلمسی
وضعیتی مهم صورقدہ وخیملاشدیرمشدر ۰

تورکیا خارجیه ناظرینک اخیراً طهرانہ وقوع بولان سیاحتی اثناسندہ ایران
یارلش اولدیغنہ اشارت ایلشدر ۰ بو اشارت ومادی وقعہ لر بو قاپونکدہ قاپانمش
اولدیغی کوسترمکدہ در ۰ تہ کیم موسیونیکیکتین بزہ یازمش اولدیغی مکتوبدہ
عراقک جمعیت اقوامہ حین دخولندہ اقلیتلر حقندہ جدی تأمینات و یرمہ مش اولدیغی
صورت مخصوصدہ قید ایلہ مکدہ در ۰

۱۹۲۵ سنه سنه قدر انكليز اداره سى آلتنده فعلی بر وضعیت وجوده کتیرلشدی .
 کوردلرک ملی بر اداره به مالکیت خصوصه سنده دفعات ابله وشدنه اظهار ابله کاری
 آرزو بو دوری قارقریزه ایدر . ازان جمله شیخ محمودک ۱۹۲۲ سنه سنده کی مسلح قیامی .
 بالآخره عراق اداره منک جنوبی کردستانده تأسیسی کوردلر پروتستو
 و تحقیقات قومسیونی راپوربنک بو خصوصه متعلق نقاطندن اخذ قوت ابله رک
 جنوبی کوردستان اداره منک عراقه تفویضنک هیچ بر حق و حجتیه مستند
 اولمديغنی در میان ایللملردر . بو خصوصه وقوع بولان نشریاتکده کومستردیکی
 وجهله جمعیت اقوامک کوردستان ایچون اداری و حرثی ساحهده در پیش ابله مش
 اولدیغنی قیود آنجق قسماً و غیر کافی بر شکله تطبیق ایدلمشدر .

انكليز ماندا رژیمی دوام ایلدیکی مدتیجه بو کر کین وضعیتک صلاح بولوب
 تکامل ابله مسی امید ابدیله بیلیردی ۱۹۳۰ سنه سنده عقد اولونوب ماندا رژیمه
 نهایت ویرن انكليز - عراق معاهده سی کوردلری متأثر ایلله مکدن خالی
 قالا مازدی . فی الحال بویکی وضعیت یک حقی اوله رق ، کوردلرک پروتستوسنی
 موجب ابله قنده ایدی . حق بو پروتستولر براره لق شیخ محمودک جدی بر قیامی
 شکلنده تجلی ایلدیله .

عراقک جمعیت اقوامه قبولی ، حکومت مذکورہ نك اقلیتلر حقوقنه طرز
 رعایتنه تابع اولقله کوردلره ویریله جک اولان بین الملل ستاتو مسئله سنده هنوز
 آچیق بر قاپو بولونقلده در : [۵]

بو کون بایبیله حق شی بو ستاقویی بر آن اول وجوده کتیرمک وافی زمان
 حاضرک تلقیاته موافق ضمان و کفالت آلتنه آلمقدردر . بزم نقطه نظر مزجه وقوع بوله حق

[۵] . مؤلفک نظر نویسنه عرض ایلدی که تور کجه ترجمه نك بو نقطه سنه
 موما الیه اشبو مقاله نك (۱۹۳۱) سنه سنده یعنی عراقک جمعیت اقوامه قبولندن اقدام

پك حقلی اوله رق دیمش ایدی که: « بوتون بو حادثه ده اك روحلی وجدی نقطه بو بوك کورد مسئله سیدر . کورد مسئله سی حل ایدلد کجه دائما مشکلات حادث اوله جقدر . حال حاضرده کوردلر عراق ، ایران ، و تورکیا آره سنده تقسیم ایدلمش بولونیورلر . عراق کوردلری عراق اداره سنده مرفه بر حیانه نائل اولورلر سه تورکیاده کی کوردلر عدم ممنونیتلرینی اظهار ونه دن بزده عراقده کی قارداشلریمز کی اولمایلم دیه جکگر و بلکه ترکیا حکومتنه قارشی عصیان ده ایده جکگر در . »

محترم انگلیز مبعوثك بو مطالعه سنه اشترا کدن بشقه بر شی ' دبه مه یز . جمعیت اقوامك عراق مانداسنی انکتره یه تودیع و حکومت مشار الیه انك بو ماندایی قبول ابله مسیله ؛ بو بوك بریتانیانك کورد مسئله سنه بین الملل بر استقامت حقوقیه ویرمش اولق مسئولیتنی در عهده ایلدیکی غیر قابل انکار در . وضعیتك تولید ایده ییله جکی نتایج وخیمه ده غیر قابل اخفادر . بو خصوصده شمدیدن مادی دلائله مالک بولونیورز .

مقاله مزه کورد مسئله سنك اك صوك صفحه سی حقنده مختصر بر ایضاح یاپه رق ختام ویره جگزر .

عراق - موصل ولایتك عراقه تفویضی انناسنده پره نسپ اعتبار ابله ؛ جنوبی کوردستان اهالی سنه حرثی و اداری بعض مختاریت حقوقك بخش اولند یغنی کورم شدك .

ایدوردی . سیر اوسته ن چمبرلاین ، بو تبلیغه کورد مناطقك اداره سی حقنده بر مخطرله الحاق ابله مشدی . بو مخطرله جمعیت اقوام طرفندن کانون اول ۱۹۲۵ سنه سنده اتخاذ اولنان مقرراتك احتوا ایتدیکی قیودی نظمین ایدوردی . جمعیت اقوام جریده رسمییه سی : ۱۹۲۶ صحیفه ۵۵۰ (اشبونوط تور کجه ترجمه نك حین تدقیقنده بالذات مسیو نیکی تین طرفندن علاوه ایدلشدر) .

بو خصوصه يكدېكرېنى متناقض مدييات درميان ابله ماري اوزرينه ۶ جمعيت اقوام كنديسنى حقيقي وضعيتدن خبردار ابله مك اوزره محلته يكيدين بر قوميسيون (جنرال ليدونه ر) اعزامنه مجبور اولمشدر ۱۶۰ كانون اول ۱۹۲۵ جلسه سنده جمعيت بروكسل خطني تور كيا - عراق حديدي اوله رق قبول ابلدېكي كې اراضي مذكوره مانداسنى يكرمي بش سنه مدته بويوك بريثانيايه توديع ايله مشدر .

انكلتره حكومتي تحقيقات قوميسيونك تكليفي دائره سنده اسايشك تأميني ايله اهالي بي تشكيل ايدن مختلف عناصرى مساوى صورته حمايه سندن مستفيد ايله مكه دعوت ايدمشدر . جمعيتك بو خصوصه اتخاذ ايله مش اولديغى مقررانده شويلا دينلمكده در:

۱- انكلتره حكومتي عراق اوزرنده ماندا ره ژينك يكرمي بش سنه دها دوامني تأمين ايله جك اولان بر معاهده يي عراق حكومتي ايله عقد و جمعيتك تصويبنه عرض ايله جكدرد .

۲- انكلتره ، مانداتر حكومت صفتيله ۶ تحقيقات قوميسيونك راپورنده كورد اهالي به تفويضي توصيه اولنان حقوقك تأميني ايچون لازم كلن تدابير اداره يي اتخاذ بونلاري جمعيتك نظر تصويبنه وضع ايله جكدرد [۴]

۲۱ كانون اول ۱۹۲۵ تاريخنده عوام قماره سنده كي مذاكرت ائناسنده «ميچرغلين»

[۴] ۱۳ كانون ثاني ۱۹۲۶ سنه سنده ، يعني جمعيت اقوامك بو قرارندن تقريباً بر آي صوكره بغدادده يكي بر انكليز - عراق معاهده سي امضا ايدلدى . انكلتره حكومتي ۲ مارت ۱۹۲۶ تاريخلي بر مکتوب ايله جمعيت اقوام كاتب عموميسنه بويكي معاهده يي تبليغ ايدركن ۱۹۲۵ سنه سي ايلولنده جمعيت اقوام حضورنده آلمش اولديغى تعهدات ايله مقيد اولديغنى اعتراف

ایسه انجق یوزده (۵) فی (۳۸۵۰۰) تشکیل ایتد کلرینی اعتراضاً در میان ایله مشدی .
 تور کیاده اخیراً وقوع بولان عمومی کورد قیامتک تور کیه خارچنده بولونان کوردلرک
 تور کیه یه توجه کار اولد قلری یولنده کی ادعایی شبهه به دوشور مکه پک مساعددر [۳]
 موصل مسئله سنک کچیرمش اولدیغی بوتون صفحاتی بوراده تدقیق
 ایده جک دکلز . لاهی محکمه ، دائمه سی لوزان معاهده سنک ادچنجی ماده سنک
 تفسیری حقنده بیان مطالعه ایله مک اضطرارنده قالدیغی کی انککتره وتور کیانک

[۳] بو خصوصده دکل بالکز شبهه ایتمک حتی بوبله بر توجه احتمال
 ویرمهک بیه امکات یوقدر ۱۹۳۰ آگری اختلالنده نسبتی نقدر کوچوک
 اولورسه اولسون ، کوردلرک ملی دعواده و آنقره حکومتک کوردلری تمثیل و احما
 سیاستنه قارشى وقوع بولان حر کتده کوسترد کلری تساند کوزاو کنده در .
 آگری به مجاور و ایران اراضیسنده ساکن بعض کورد عشیترلری اختلال اثناسنده
 آگری محاربیلرینه ارزاق تدارکی صورتیله معاونتده بولوندیغی کبی سوربه دن
 بعض اوفقی مفرزله حدودی تجاوز ایدرک تور کیایه داخل اولشلردی . عراق
 کوردلرندن مرکب بر سواری مفرزه سیده وان گولنک جنوبنه دوغری جولهمرک
 استقامتنده آقینلر یاپمشدی .

او تاریخنده سلیمانیه لی بر کورد کنجندن آلمش اولدیغم بر مکتوبک بعض
 فقره لرینی بورابه نقل ایدبورم : « تور کیاده قان قارداشلرمن قتل عام ایدبلر ،
 آرات و موش اووه لری گردی سیوانلرله (سلیمانیه ده بر مزارلقدرد) اولدورولورکن
 ظن ایتمه ک که بز بوراده لا قیدز . قلبحز ، روحز اگری مجاهدلریله برابر در .
 فقط بو برابرلک کافی دکلدر . براولان کوردلکک برلکی ایچون بربرر ،
 بیکر بیکر ئولمه ک حاضرز . ماندلی ایله زاخو آره سنده کی اراضی ظالم آنقره نک
 قورشونلرینه مقاومت ایده جک بیکرجه ، سینته ایله دولودر . بالکز بزه یول کوسترک . »

باشلیجه متفق دولتر هیچ بر وجه ایله مخالفتده بولونمايه جقلردر .

ممتاز دوست ووطنداشمز «م ۱۰۰» مانداستام «ك حقوق بين الدول اقاده ميسنده اقليتلرك حمايه سنه دائر تقرير ايله مكده اولديغي درسلرده سويلدېكى كېي مع الاسف بو كون سهور مقاوله سنده كېي هراوچ عهدك ماهيتي تاريخي برقيمتي حائز اولمقدن عبارتدر .

لوزان معاهده سي ارمستاني عهدنامه سييله برابر اورته دن قالديردي . ادرنه يي توركلره اعاده ايتدي . سهورك يرينه قائم اولان بو معاهده اقليتلرك تمثيل نسيبي حقنده هیچ بر قيدي محتوي دكلدر .

عيني مؤلف بر دولت تبعه سنك مدني وسيامي مساواتني تدقيق ايدر كن ديور كه : «بو قيدلر بوتون معاهده لرده موجوددر . بو خصوصه استثنا تشكيل ايدن يكانه عقد لوزان معاهده سيدر . واقعا لوزان معاهده سنك «(۳۹)» نجى ماده سنده بوتون تور كيا سكانك مذهب فرقي كوزدلمكسزين قانون نظرنده مساوي اوله جقلري سويله نكده در . (۳۹) نجى ماده ، غير مسلم اقليتلره منسوب تورك تبعه سنك مسلمانلر مثللو مدني وسيامي حقوقدن متنعم اوله جقلرېني سويله مكه مدني وسيامي حقوق مساواتندن تور كياده كي اقليتلردن آنجق غير مسلملري متنعم ايتدير مكده در . لوزان قوتقرانسي ضبطنامه لرېنك تدقيقندن اكلاشيلور كه بو ماده تورك هيئت مرخصه سنك اصراري و مسلمان اقليتلرك (عرب ، كورد ، چر كس) تورك اداره سندن ممنون اولوب هیچ بر وجهله حمايه طلبنده بولنمه دقلرينه دائر اولان بياناتي اوزرينه قبول ايدلمشدر .

بونكه برابر لوزان معاهده سي كورد مسئله سنك تكامل عموميسي اوزرنده ، ارتداع صورتيه و بالواسطه اجراي تأثير ايله مكدن خالي قالماشدر . نته كييم بو

معاہدہ موصل مسئلہ سنی اور نہ یہ قومی صورتیہ جمعیت اقوامک کوردستانک
بو کوشہ سنده برانکھت یا پمہ سنی ایجاب ایتدیرمشدر .

موصل مسئلہ سنک صورت حدوث و حلنی مختصراً تدقیق ایدہ لم : لوزان
معاہدہ سنک اوچنجی مادہ سی تور کیا - عراق حدودنک ، طقوز آی ظرفندہ
وانکترہ ایلہ تور کیا آرہ سنده وقوع بولہ جق دوستانہ بر ائتلاف نتیجہ سنده
تخطیط اولنہ جفنی تثبیت ایلہ مکدہ ابدی . بو خصوصہ کی ائتلاف معین مدت
ظرفندہ حصولہ کلمدبکی تقدیردہ اختلاف جمعیت اقوامہ عرض ابدیلہ جکدی .
حدود مسئلہ سی معلقہ قالد قجہ ، جہت تفویضی تخطیط کی نتیجہ تعین ایدہ جک
اولان اراضی اوزرنده تغییراتده بولونامگی انکترہ و تور کیا تعہد ایلہ مشلردی .
سالف الذکر مادہ بہ توفیقاً استانبولده اجتماعہ دعوت اولنان انکلیز -
تورک قونفرانسی ۱۹۲۴ سنہ می ۱۹ مایسندن ۵ حزیران تاریخہ قدر انعقاد
ایلہ دبکی حالده تثبیت بر نتیجہ واصل اولامامشدی . فتحی بک تورک - کورد
قارداشاغندہ اصرار و منازع فیہ اولان اراضیدہ بو ایکی عنصرک اکثریتی تشکیل
ایلمکدہ اولدقلربی ادعا ابدیوردی . سیر پرسی قوقس ایسہ مختلف فیہ
اولان اراضیدہ و موصلک شمالندہ ، حدودک طرفیندہ ساکن آثوری و کلدانیلرک
حمایہ لری لزومندہ مصر بولونیوردی .

۱۹۲۴ سنہ می ابولندہ بو حدود مسئلہ سی جمعیت اقوامہ عرض ابدیلدی .
جمعیت اقوام مسئلہ یی (برانتینغ ، کینون دولئون غانی) دن دن مرکب بر
قومیسینونہ حوالہ ابدی . بو قومیسینونک تکلیفی اوزربنہ و جمعیتک ۱۹۲۲ تشرین
اولندہ پروکسلدہ وقوع بولان اجتماعندہ ، محلندہ تدقیقات اجرامی ضمنندہ دیگر
بر قومیسینون انتخاب و پروکسل خطی نامیلہ یاد اولنان موقت بر حدود خطی
تعین اولندی . (قوت تہلہ کی م ، ویرسہ ن ، قولونل پولیس) دن مرکب

باشلیجه متفق دولتر هیچ بر وجه ایله مخالفتده بولونمايه جقلردر .

ممتاز دوست و وطنداشمز «م ۱۰۰» مانداستام «ك حقوق بین الدول اقاده میسنده اقلیتلرک حمایه سنه دائر تقریر ایله مکده اولدیغی درسلرده سویلدیکی کبی مع الاسف بو کون سهور مقاوله سنده کی هراوچ عهدك ماهیتی تاریخی بر قیمتی حائز اولمقدن عبارتدر .

لوزان معاهده سی ارمستانی عهدنامه سیله برابری اورته دن قالدیردی . ادرنه بی تورکره اعاده ایتدی . سهورك برینه قائم اولان بو معاهده اقلیتلرک تمثیل نسبیسی حقنده هیچ بر قیدی محتوی دکدر .

عینی مؤلف بر دولت تبعه سنك مدنی و سیاسی مساواتنی تدقیق ایدر کین دیور که : «بو قیدلر بوتون معاهده لرده موجوددر . بو خصوصده استثنا تشکیل ایدن یکنانه عقد لوزان معاهده سیدر . واقعا لوزان معاهده سنك «۳۹» نجی ماده سنده بوتون تورکیا سکاننك مذهب فرقی کوزدلمکسزین قانون نظرنده مساوی اوله جقلری سویله نمکدهدر . «۳۹» نجی ماده ، غیر مسلم اقلیتلره منسوب تورک تبعه سنك مسلمانلر مثللو مدنی و سیاسی حقوقدن متنعم اوله جقلرینی سویله مکله مدنی و سیاسی حقوق مساواتندن تورکیاده کی اقلیتلردن آنجق غیر مسلملری متنعم ایتدیرمکدهدر . لوزان قونفرانسی ضبطنامه لرینك تدقیقندن اکلاشیلیور که بو ماده تورک هیئت مرخصه سنك اصراری و مسلمان اقلیتلرک (عرب ، کورد ، چرکس) تورک اداره سندن ممنون اولوب هیچ بر وجهله حمایه طلبنده بولنمه دقلرینه دائر اولان بیاناتی اوزرینه قبول ایدلمشدر .

بونکله برابر لوزان معاهده سی کورد مسئله سنك تکامل عمومیسی اوزرنده ، ارتداع صورتیله وبالواسطه اجرای تأثیر ایله مکدن خالی قالماشدر . نته کیم بو

طرفندن اتخاژ اولنه جق مقرراتی ، کندیسنه تبلیغی تاریخندن اعتباراً اوچ آی مدت ظرفنده قبول و تطبیق ایله مکی شمیدین تمهید ایدر .

ماده : ۶۴ — اشبو معاهده نك موقع مرعیه وضعندن برسنه صو کره (۶۲) نجی ماده ده ذکر اولنان مناطق اهالیسی جمعیت اقوامه مراجعت و خلقلق بوبوك بر اکثریتنك تور کیادن مستقل اولق آرزوسنده بولندیغنی ارانه ایدر و جمعیت اقوام اهالی مذکورده نك استقلاله اهل اولدیغنی قبول ایله بو خصوصي تور کیایه توصیه ایلرسه ، تور کیایه بو توصیه به رعایت و سالف الذکر مناطقه عائد هر درلوحقوق و مدعیاتندن فراغت ایله به جکنی شمیدین تمهید ایدر . بو فراغتک تفرعانی باشلیجه متفق دولترلره تور کیایه آرده سنده تنظیم اولنه جق بر مقاوله ده تثبیت ایدیلیر . اشبو فراغتک وقوعی حالنده و آن وقوعنده ، شمیدی به قدر موصل ولایتی داخلنده یاشامقده اولان کوردلرک بو مستقل کورد حکومتنه آرزولرله التحاق ایله مارینه

و « میجر نووهل » ک کزوب کورمش اولدیغنی مناطق کوردستان و بونك خارچنده قالوب « میجر » ک کورمه سنه مصطفی کمال پاشانك سونکو ایله مخالفت ایتدیکی مناطق کاملاً ارمنستان عدا ایدلمشدر . اشبو وقعه ملاطیه حادثه سی نامه غازی پاشانك معروف نطقنك (۷۰) نجی و متما قبی صحیفه لرنده موضوع بحث ایدلمکده در . غازی پاشانك نطقی مع الأسف حادثاتی اولدیغنی کبی و جریان ایتد کیری تاریخده کی شکل ورنک لریله قید ایله او تاریخده موجود حالت روحیه به محلا وروتوشسز بر معکس اوله جفته ، مقدماتی نتایجله نظر آصو کره دن احضار و حادثاتی قائلنك شخصنه اك زیاده شان و شرف ویره جکی ظن اولنان بر شکلده تحکیه ایدن عندی بر وثیقه در . ملاطیه وقعه می ده طبیعتیله بوسوز کچدن کچدیکنندن مذکور نقطه نظر آ حادثه غازی پاشانك بر انکلیز بیگباشیسی ایله بر قاچ « خائن کورد » غلبه سنی تجسیم ایدن شهامتلی بر ظفر نابولوسندن عبارتدر .

فیهما قومیسین اعضاسی طرفندن حکومت متبوعه لرینه عرض ایدیله جکدر .
 بولان سالف الذکر مناطقده بولان آنوری ، کلدانی وسائر عرقی و دینی اقلیتلر
 حقنده تأمینات کافیه بی احتوا ایده جکدر . بو مقصدله انکتره ، فرانسه ، ایتالیا ،
 عجم و کورد ممثلرندن مرکب بر قومیسین محله عزیمت ایله تورکیانک اشبومعهده
 احکامنه توقیفاً ایران حدودینه انطباق ایدن نقاطنده احتیاج وارد ایه ، یاپیله حق
 تعدیلات حقنده قرار ویره جکدر .

ماده : ۶۳ - عثمانلی حکومتی (۶۲) نجی مادهده ذکر اولنان قومیسینلر

مبارک کیمی متعاقب عثمانلی امپراطورلر انحلال ایدرکن باخلاصه امریقارئس
 جمهوری طرفندن حمایه ایدیلن ارمنیلر امپراطورلرک شرقلنده بولونان وطوروس
 داغلرندن عجم وقفاس حدودلرینه قدر اوزانان واسع اولکجه بی ارمنستان اوله رق
 دعوی و طلب ایدیلوردی . ارمنیلر طرفندن ، کوردلر ضرربنه اوله رق دعوی
 اولنان اراضی بوتون کوردستانی احتوا حتی کوردستان حدودلرینی تجاوز ایدیلور
 و آطنه یه قدر اوزانیوردی . صلح قونفرانسی بکدی بکریله تعارض ایدن کورد
 وارمنی تزلری حقنده بر صورت حل بولمق اوزره « نووهل » اسمنده بر انکلیز
 یکباشینسی محنده تدقیقات اجراسنه مأمور ایله مشدی . کوردستان حوالیسنده
 اولجده بولونمش ایلان « میجر نووهل » ایکنجی دفعه اولمق اوزره ۱۹۱۹ سنه سی
 ایلولنده بیره جک استقامتندن کوردستانه دخول واهالی یه ، کوی اختیار هیئتلرینه
 و صورت مخصوصده آراتوب بولدیغی ارمنیلره ولوا و قضا مرکزلرنده کی نفوس
 جریده لرینه مراجعتله تدقیقاتده بولونیوردی . مومی الیهک ملاطیه یه وصولنده مصطفی
 کمال پاشا طرفندن وقوع بولان مداخله مسلحه اوزربنه « میجر نووهل » تدقیقاتی
 یاریده بر اقوب پارسه عودت ایله مشدی . سهور معاهده سنده کی کوردستان
 وارمنستان حدودلرینک تعییننده بو سیاحت الک مهم رولی اوینامش

بو معاهدك (٦٢) و (٦٤) نجى مادهلرى كورد مسئلهنى بىكى صفحه سته
ادخال ايدن برر وثيقه اوله رق تلقى ايدلمكه مزارلر .
كورد مسئله سى ديپلوماتيك ايشلارده تابع موقعنده قالوب فرعى بر مسئله شكلنده
موضوع بحث اولمقدن قور تولش مستقل بر موقع صاحى اولمشر . بناء عليه
١٠ - ٨ - ١٩٢٠ تاريخنده سه ورده امضا ايديلن بو معاهده نك كورد ستانه متدائر
موادىنى آقى به درج ايدىورز :

اوچنجى فصل : كوردستان

ماده : ٦٢ - اشبو معاهده نك موقع مرعيتنه وضعى تاريخندن اعتباراً آلى آى
ظرفنده انكلتره ، فرانسه و ايتاليا حكومتلى طرفندن تعيين اولنه جق اوچ اعضادن
مركب بر قومسيون استانبولده اجتماع ايدنه جكدرك . بو قوميسيون كورد عئصر نك
حاكم بولندىغى فرائك شرقنده ، بالاخره تعيين ايدنه جك اولان ارمنستان جنوب
حدودلر نك جنوبنده ، اشبو معاهده نك (٢٧) نجى ماده سنك (٢) نجى و (٣) نجى
فقره لرنده كوستربلن توركيه - سوريه - ما بين النهرين حدودلر نك شمالنده
كى [٢] مناطق ايچون محلى بر كورد مختارىتى پلاننى احضار ايدنه جكدرك .
اشبو پلانك بعض نقاطى اوزرنده عمومى ائتلاف حاصل اولامدىغى نقد يردنه نقاط مختلف
[٢] اوتاريخده واليوم توركيه محدودلرى داخلنده بولنان كوردستان حدودلر نك

توافق اينمه ين بو صنعى حدودى سه ور معاهده سى عاقدلر نك نه رهن بولوب ،
نه كى اساساته استناداً وجوده كتير دكلربنى تجرى ، موضوعمز ايچون تطمينى
لازم اولان بر احتياجدر . بولزوم بو ذهولك سبب وماهيتىنى ايضاح ايدنه جكدرك
وجوه ايله وارددر . سه ور معاهده سى ضبط نامه لرنده بو خصوصده ايضاحات كافيه
بولومسى لازم مكليز . بوزوراده ، بجزه معلوم اولان سه ور معاهده سنى وجوده كتير
عناصردن بالذات اشتراك ايله مش اولديقمز ، تاريخى بر وقعه ذكر ايدنه جكز :

الدول بر تعهد آئنده آلدیرمقدر . موضوع بحث قومیتلر حربدن اول ، ژون تور کلر انقلابی ائناسنده « کورد ترقی و تعاون جمعیتی » « کوردستان نشر معارف جمعیتی » نندن عبارت ایدی .

اسملرندن ده اکلاشلدیغی وجه ایله بو قومیتلر کوردستانک ترقی و تعالیسنی و مملکتده معارفک انتشارینی استهداف ایله مکده ایدیلر .

هر نقدر بو جمعیتلرک حیاتی قیسه اولمش ایسه ده بنه بو جمعیتلر او تاریخده کورد منورانی اطرافنه طولامقده اولان « هیتی » جمعیتک تشبثاتیله در که کوردجیلک فکرینک تعمیمنه خدمت ایدن ایلاک غزتلر تأسیس ایدلمشدر : « روژ کورد — ژین — کوردستان » . متار که بی متعاقب قاهرده و استانبولده انکلیزلرک مظاهرتی تأمیننه چالیشان بعض بکی قومیتلرک ظهورنه شاهد اولویورز . او تاریخده شریف پاشا صلح قونفرانسی حضورنده کرد منافعی مدافعه ایله مک اوزره کورد قومیتلری طرفندن ترخیص ایدلمکده در .

حالت حاضرده ملی کورد دعوامی کورد « خویبون » جمعیتی طرفندن مدافعه اولونمقده در .

اساساً او تاریخده بکی منظره سی ایله تشخیصنه هنوز آسلاماش اولان کورد مسئله سی ایچون محافل سیاسییه ده تمامیله تعین ایتمش بر سیاست پک ده موجودد کلدی . مسئله جهاد مقدسک آغیر بر میراثی ایله ده محمول بولونویوردی .

موندوروس متار که سنک آچوب لوزان معاهده سنک قاپاش اولدیغی بو مراق آور واستفاده بخش تاریخ سیاسی فصلنده توقفله اوئی تحلیل ایدمک دکلز . بونکله برابر بوراده سه ور عهدنامه سنک بعض ماده لرینی ذکر ایله مک مجبوریننده یز . اشبو وثیقه سیاسییه هیچ بر زمان موقع تطبیقه قوناماش اولقله برابر مختار بر کورد موجودبتنی ایلاک دفعه تثبیت ایدن بر عقد دولی اولسی اعتباریله حائز اهمیتدر .

کبیر نندن بری ملتړك تاريخ انكشافنده مشاهده ايله دېكسز ، ملي غايه اېچون
مجادله صفحه سنه انتقال ايتدیر مشدر .

تدقيقاً تر باخلاصه ، موده رن كورد چيلك حالت روحيه سنك تشكنده قطعي تأثيري
اجرا ايتمش اولان اوچنچي دوره نك بعضي اقسامنه انحصار ايده جكدرد .
اول امرده ، ملي كورد پروگرامنك ، آغوشنده تنظيم ايدلش اولديغي ، كورد
قوميتلريني تعداد ايده لم . يو پروگرام ايله بونك تنظيمنه تقدم ايدن زمانلرده وقوع
بولوب فتودال برقرافته ري حائز اولان مجادلای بربرينه قاريدير ماملیدر . اساساً
يو كوني كورد مسئله سنك وصف ممیزی بو تفر يقده مندم جدر .

يو كوني ملي حرکت رؤسائينك روح مساعيسنده خصوصی دره بلك امتيازاتنه
تجاوز ايدن بر سلطه به قارشي قيام ايله مك كبي نقطه لر آرتق موضوع بحث دكلدر .
يو كون استحصانه چالشيلا ن غايه بين الملل وجدان حقوقی نك انسانلره تأمین
ايتديكي بشري حقك اصغري مقياسده ، كورد ملتنه بخش ايدلسنی بين

بو ايسه مقصده كافيدرد . بو طفل بلکه نازنين دكلدر . فقط نوزاددر وبنجه چوق
شيرين در . اونك البسه لری ، كوپه لری هر شيئي هپ بنم مالمدر ،
مستعار دكلدر . »

كنديسندن بحث ايدركن : « بن چرچی م ، مجوهر جي دكلم . فقط بن كندي
كندينه يتشميشم ، كيحسه نك پرورده می دكلم . بن كورددم ، داغدن
و كنار دنم ، بونلرده كوردواری سويله نمش بر قاچ سوزدر . بونلر میاننده سهو و غلطاره
تصادف ايدرسه كر تعجب ايتمه بك . تعصبه باغشلايك . »

مجادله مليه رن بحث ايدركن : « جنكسز ، جدالسز ، تهو رسز بو ايشك تحق
ايده بيله جكفي تصور ايتمه بك . »

صورت قطعیده اخلاص ابدلسی ، عثمانلی اداره سنک کورد تشکیلات ملیه سنی قیرمق خصوصنده وقوع بولان بوتون تشبثاتنه امرانک مخالفت ومقاومتی حکومت علیهنه قانلی بر عصیان سلسله سنک باشلامسینی انتاج ایله مشدر . نه عبد الحمیدک پانسلامیزم سیاستی ، نه ده ژوب تورکلرک تجدداتی کورد مسئله سنک جوهرنده هیچ بر تبدل ایقاعنه قادر اولاماشدر .

۳ - حرب عمومی ۱۹۱۶ فرانسر روس ائتلافی . بو ائتلافی متعاقب کوردستان اراضی سنک بعض اقسامنده وقوع بولان بر طاقم فعلی وحقوقی تبدلات . کورد قومیتلرنده بنشمنش ، عصری و ملی مفکوره صاحبی کزیده بر صنفک ایش باشنه کچمسی کورد حر کتنه بو کونکی شکنی ویرمش و بو حر کتی فرانسر اختلال

شاعر سبب نظم کتابدن ، کلاسیک شعرايه مخصوص تواضع ایله ، شویله بحث ایدپور : « خانی ، کالسز لکنک کالندت کال میداننی خالی بولدی . قابلیتندن دکل ، بلکه تعصب ملیسندن دولایی بو طریق اختیار ابدی ۰۰۰ بر چوق جفا چکهرک لسانه نظام وانتظام کتیردی . تاکه ، کوردلر معرفتسزدر دیسونلر ، بوتون ملتدره کتاب اولدینی حالد کوردلرده بو قدر دینمسون . کوردلر او قدر کالسز دکلدرلر ، فقط یتیم و بی مجالدرلر . جاهلده دکلدرلر ، فقط صاحبسزدرلر . »

خانی نك باشلیجه اثری ، ناشریله برابر استقلال محکمه سنی زیارت ایدت (موزین) در . ملی بر افسانه دن موضوعنی آلمش اولان اثر ، کورد جدال خلاصنک بر رمزیدر . نته کیم شاعر بو نقطه بیه اشارت ایدر : « کوکلده کی غمی ، افسانه حالنه کتیرمک ایچون زین و می بهانه ایدپورم . اولرک نغماقتی پرده دن چیقاره جغم ، زین و می احیا ایده جگم . بو مددمنزلی دیولتوب قالدیر جغم . »
خانی اثر نك قیمتندن بحث ایدر کن : « بو میوه آبدار اولماسه ده ، کورد جه در .

دقی الحال بو کون ، حتی حکومتلر محافل عالیہ سنده ییله کورد مسئله سی موضوع بحث اولنجه بو مسئله نك از منی و پاناسلامیزم حادثاتنك بر فرع طبیعی سی عداولندیغی دورلره عائد دوسیهل قاریشدیر لمقدده در .

کورد موده رن تاریخنده اساسی اوچ دوره تمیز و تشخیص ایله مک قابلدر .
۱ - کورد امراسنك ، صیق صیق عدم ممنونیتلری اظهار ایله مکله برابر ،
یاووز سلطان سلیم زماننده وجوده کتیریلن مطاوعت عقدینه بناء عثمانلی حکومتی
قادروسی داخلنده متبوعلرینه مطیع بولندقلری دوره .

۲ - ۱۸۴۷ سنه سنده ، کوردستانك صوك امارتی اولان بو طان امارتنك
اورته دن قالدیرلمسی ، اوزمانه قدر کوردستانده "محافظه" ایدیلن موازنه" سیاسیه نك

صوردن : مهرک نه در؟ دیدی که مهرم هم تدر . اللهم حکمتننده متحیرم . هر بر امیری
سختاده خاتم ، شجاعته درستم اولان ، شهرت شهرینی قلنجلریله فتح و بلاد حتی تسخیر
ایدن کوردلر دوات دنیادن نصل محروم قالمشالر و باشقه لرینك محکومی اولمشالر . عربستاندن
کورجستانه قدر هپ کوردلکدر . تور که وعجمه حصارلق ایدرلر . بونلرک
هرایکی سی ده کوردلری قضا او قنه هدف ایله شلدرلر . هر نه زمان تور کلو و عربلر
خروج و حرکت ایدرلر سه کوردلر قانه بویانیرلر . کوردلر شجاعته نقدر غیور
ایسه لر منتدن او قدر نفرت ایدرلر . بو غیرت و علو همت منت بو کنی طاشیمغه مانع
اولمشدر . بوندن دولاییدر که دائما اتفاق سزدرلر ، نفاق و شقاقده درلر . آه ، آره مزده
اتفاق اولسه بو بر مزه انقیاد ایله سه ک . بوتورک ، عرب و عجم جمله بزه بنده لک ایدرلر . «
شاعره صوك سوزی سوبله تن مضطرب حالت روحیه افاده نك هیئت عمومی سندن
اکلا شلمقدده در . خانی نك بو سوزدن مقصدینك باشقه ملتلی کوردلره بنده ایتمک
اولدیغی آشکاردر . کوردلرک اولجه و بو کون ایسته دکلری باشقه سنه دکل کندیسنه
افندیلک ایتمک و باشقه سنه بنده لک ایتمه مکدر .

بو کون آرتق بین الملل ساحهده خصوصی بر موجودیته صاحب بر کورد
مسئله سنک وجوددن اشتباهه امکان قالماشدر .

بو وضعیت فعلیه نك حربدن صورته کی حادثات سایه سنده وجوده کلیدیکی
مقام اعتراضده درمیان ایدلک ایسته نبرسه ، مسئله نك شکل حقوقی اهمال
ایدلش اولور . بوشکل هر تقدیر وضوح ایله تثبیت ایدلمه مشسهده اقلیتلرک
حمایه می حقنده کی یکی اصول واساساتک ضیامی آلتنده کوندن کونه توضیح
وتبار ایله مکدهدر .

موضوعک اصلی وروحي نقطه سنه انتقالدن اول ، کورد مسئله سنک شمدی به قدر
چوق مجهول قالمش اولان تکامل مرحله لرینی بر قاچ کلمه ده خلاصه ابدلم .

خانیك آله بولنان آثاری کوستریور که بو بو یوک کورد ، ملتک دردی
تشخیص ایله مشدی . کچن سنه نشر ایتدی کمز بر مکتوبده سوله دیگیز کبی
(۱۰۶۱) سنه هجریه سنده دنیایه کلن خانی بو کونکی ملیت جریانتک ایلک مبشر بدر .
وسبو نیکی تینک فرانسزجه به ترجمه ایتدی کی ایات شونلر در : (ادبارز نه زمان
کاله ایروب زوال بوله جق ، بختمز یزه یار اولوب اویقودن اویانه جقمی یز ؟ یزدن ده بر
جهانپناه ظهور ایدره ک یز مده بر پادشاهمز اوله جقمی ؟ قلنجمزک هنری ، قلممزک
قدری بیلنه جقمی ؟ درد مزه علاج ، علم مزه رواج بولونمایه جقمی ؟ یز مده بر
پادشاهمز اولسه یدی نقدمز مسکوک سکه اولور وبویله رواجسز قالمازدی . تقدیر
خالص وتمیز اولسه نقد ، سکه ایله عزیزدر . بر پادشاهمز اولسه یدی تورک یزه
تحکم ایتمز دی ، بایقوشک آئنده خراب اولمازدق . الله بو تورک وعجمی باشمز
مسلط ایله مش . اولره تابعیت واقعا عاردر . فقط بو شعرا و فقرادن زیاده حکام
وامرایه عائد بر ناموس مسئله سیدر . کلین کبی و یالین قلنجه منقاد اولان دنیادن

کورد مسئله سی

کورد مسئله سی ، بزی بر چوق یکی ومهم حادثات قارشوسنده بیلندیران ، حرب عمومیدن اعتباراً درکه بین الملل وخصوصی بر قیمت ابله عرض وجود ابله مکه باشلا مشدر . ازمنه قدیمه نك ادوار سالفه سنه قدر رجوع ایدن اوزون کورد تاریخنك مجبوز اولدیغی بدیدیر .

یالکز متخصصارجه معلوم اولان بو تاریخ ، بزه بر حسك (حس ملی نك) بلکه هنوز عشرت دورینی کچمه مش اولقله برابر ، نصل دوغوب تکامل وزمان حاضرده اسکیسندن فرقسز بر عزم وشدت ابله تظاهر ایتدیکنی کومترمکه خدمت وبو شکل تظاهر بله یا ککش معلومات صاحبی محافلی غریق حیرت ابله مکده در .

بو مختصر مقاله ایچون چیزلش اولان دائره نك محیطی بزه ، کوردلکک بو تاریخی تکاملی اوزرنده توقفی واجرای تدقیقاتی امکانشز قیلیمقده در .^(۱)

(۱) موسیو نیکیتنك مقاله سنك بو نقطه سنده بر نوط واردر . بو نوطده ملی کورد جریانك اسکی زمانلردنبری موجود اولدیغی حقنده کی ادعایی موید اولقی اوزره معروف کورد شاعری احمد خانی نك بعض اشعاری فرانسزجه به ترجمه ایدل مشدر . بو کسک بر شاعر اولان خانی عینی زمانده بو بوک بروتیپور ایدی . کوردجه لسانیه تدریساتده بولونمق لزومنی دها اوزمان ادراك ایلمش وبرده مکتب آچمشدی . بو مکتبده کوردجه اوقونیوردی . خانی نك وفاتندن صو کره طلبه سنندن اسماعیل یکرمی سنه قدر مکتبی محافظه وتدریساته دوام ابله مشدر .

زماننده ده يابلحش ، قابليت تطبيقه دن محروميقي سبيله عقيم قالمش ، كوردلرك يرينه ، پروژه اورته دن قالدريلمشدر . اونلر مملكتلرندن چيقاريلاماش ، وطنلرنده كورد اوله رق ياشاشاقدن منع ايديله مەملەتلەردر .

ميلاد عيسى دن (۱۸۰۰ - ۱۹۰۰ - ۲۰۰۰ - ۲۸۰۰) سنه اوللرينه عائد اولمق اوزره اخيراً جنوبى كوردستانده بولسان كتابه لر بزه كوردلرك او تاريخلرده ده بوگونكى وطنلرنده ساكن بولونقلرينى كوسترديككى كېي ميلاددن (۴۰۰) سنه اول كوردستاندن كچن قسه نه فونه مقاومت ايدن ملتك يته كوردلر اولديغنى يونانلى قومندان بزه بالذات نقل ايله مكدەدر .

قرق سكر عسقل نقلباتك كوردلرى داغ و طاشلرندن آيره مديغى حقيقتى كوز او كنده دوروركن عمر طبعيسنى اكمل ايتمك اوزره اولان شووه بررثيمك بزي داغلر مذك طاشلرى آلتنده ازوب محو ايده جكنه ، آنجق اورثيمك روئاسى ايله برابر واونلر كېي دوشونمكله اينانمق قابلدور .

آنقره حكومتك بر قاچ كون ايچون الله كليچه ، آياقلره زنجير ، آغيزلره كليد ووره رق ايمانك جبهه سنى كهبه دن خرابه به توجه ، قادر اولديغنى كوره رك بورثيمك سير تاريخي توقيف ايده ييله جكنه ، بر ملتك مقدراتنه كيف مايشا بر استقامت ويره ييله جكنه ، سمايه دوغرى يو كسلك ايچون متدياً طوپراغى دلىن بر تخمك اوزرينه چادير گرمك صورتيله كونشك ضياصندن محروم ايديلررك قوروتوله ييله جكنه احتمال ويره ييلمك ايچون ينه اونلر كېي واونلر قدر غير صميمى دوشونمك لازمكلىر . زمان اك اوزون املرك ييله لهنه حر كت ايدن بر عاملدر . زمان اوزاد قجه مسافه قيصاليير . اطرافدن كلن مسلك ماهيتى نه اولورسه اولسون كاروان سيرنده دوام ايدر . بورور ، كچر ، كيدر . « كل من سار على الدرب وصل » .

بهروت على بهرغان

شام : ۲۰ نيسان ۱۹۳۴

تورك كنجلكنه نه پوزم ايتديكي بوپره نسيپ سقيم و تحقيقي امكانسز بر سياستدر .
 كورد مسئله سنى بين الدول بر مسئله سياستيه اوله رق مطالعه ايدن موسيو
 بازيل نيكيتهنك مقاله سى بو امكانسز لغى ، بزه علمى و ثائق ايله اثبات ايدن و جيز بر شهادت
 سياستيه در . بو اعتبار ايله تور كجه يه ترجمه سنده ، ترجمه سنى تكليف ايدن ذواتك
 نقطه نظرينى تحقيق ايتدين بويوك بر اصابت واردر . ضعيف بر احتمال ايله آنقره
 مدوران امورينى ايقاظ ايدهر ك اولرى سقيم و وحشى طرز حر كترلندن واز
 كچيرمك . ده ا قوتلى بر احتمال ايله آنقره به بلا معاقله و محاكمه اطاعت ايدن تورك
 كنجلكنك كوزلرنده كى خطا پرده سنى قالديره رق او كا بو مدهش
 و آمانسز حقيقتى كوسترمك .

كچن سنه تور كيا رئيس جمهورينه خطاباً نشر ايتمش اولديغمز بر مکتوبده ،
 اتحاد و ترقي زماننده باشلايوب جمهوريت دورنده اك حاد درجه سنى بولان بو
 سياستك افلاس ايتمش بولنديغنى و قايعى اشهاد ايدهر ك كوسترمشك . بوراده ،
 بوندن بر عصر اقدم كوردلرك تهجير و تمثيلي خصوصنده وقوع بولان بر تجربه دت ،
 بنه تطبيقى امكانسز لغندن دولايى ، باب عالى نك نه صورتله فراخته مجبور اولديغنى
 ماره شال مولتكه دن ديكله يه لم .

۱۸۳۶ - ۳۹ سنه سنه لرنده بوز باشى رتبه سيله تور كيا ده حكومت خدمتنده بولنان
 مشهور آلمان ماره شالى هملوت فون مولتكه او تاريخلرده غرزان داغى كوردلرینه
 قارشى باپيلان حر كات عسكريه به عثمانلى اوردوسى ايله اشتراك ايله مشدى .
 مولتكه مؤلفانده ^(۱) مختصراً بو حر كتنده كوردلردن و كوردستاندن بحث

[1] Gesammelte Schriften und Denkwürdigkeiten des General-Feldmareschalls Grafen Helmuth von Moltke. II. Band: Vermischte Schriften. Zur orientalischen Frage. S : 289—Das Land und Volk der Kurden .

ایدر . ماره شال بر قاچ سطرده کوردستان احوال اقلیمه سنی قیصه جه تصویر
ایته کدن صوکره دیور که : بوملک بوتون روحیله مربوط اولدینی وطنی و پارلاق سمایی
ایشته بویله در ۱۸۳۸ سنه سنده حافظ پاشا آتش و قلنج ایله غرزان داغی کوردلرینی
داغک اک یوکسک و صرپ نقاطنه قدر سورمشدی . محصور قالان کوردلرک ارزاقی
توکنمکه باشلامشدی . بونک اوزربنه عشیرتک اک اختیارلری مظفر قوماندانک
چادیری اوکنده کوروندیلر . پاشانک عفوبنی استرحامه کلمشلردی . پاشا بو
خلقی باب عالینک مطیع بنده لری یاپایلمک ایچون ، اونلری غیر قابل نفوذ داغلرندن
سو کوب اووه به دیکمکدن باشقه بر چاره بولامیوردی . اونلره بول بول وعدلرده
بولوندی . بولندینی موقع اعتباریله پاشانک ایستندیکی قدر سمیح اولسنه هیچ
بر مانع بوقدی . فی الحال اونلره داغده کی اراضیلرینک اون مثلی نسبتده
اراضی ویریله جکنی ، کندیلرینک اوچ سنه هر درلو ویرگودن معاف طوبیله جقلرینی
وعدایتدیکی کبی اووه ده اپیک بوجکی بسله یوب آت بئشدیرمک صورتیله
آلده ایده ییله جکلری ثروندن ده بحث ایدبوردی . بو وعدلر عادتاً بر بالغه کندیسنه
بر آغ اورمکی تکلیف ایله مک کبی بر شی ایدی . اختیارلر مضطرب نظرله سمایه
یاقدیلر . و کندیلرینه عرض اولنان نعمتلری مدح و ثنا ایلدیلر . بونلره هدیه لر
ویرلدی . آدمه لرینک یاننه عودت ایتدیلر . و اونلره پاشادن ابشتمش اولدقلری
شیئلری نقل ایلدیلر . در حال قادیلر و چوچوقلر سلاحه صارلدیلر . قتال بکیدن
باشلادی و عاصیلرک تمامی مغلوبیتندن صوکره ختام بولدی . فقط کوردلرک اووه لرده
اسکانی ایله کوردستانک استعماری پروژه می ده ، تطبیقنده کی امکانش لاقدن
دولایی ترک ایدیلدی . »

کورولیور که کوردلرک نهجیر و قشیلر حقنده کی پروژه لر یالکز مصطفی کمال
پاشا واتحاد و ترقی زماننده دکل بوندن طقسان درت سنه اول سلطان مجید

اوت بو کون تور کياده فالان بکانه متکائف عنصر کورد عنصر بدر . آنقره
 حکومتي ، حوزه حکمراني سني شرقه دغري توسيع ايدن بو عنصر ي ده ، ديکري
 کبي ، آلدن قاچير ماق ايچون اوني ديکيلي قوللري آره سنه آلمش ، ايکته لي باغرينه
 باصيرور . عقل و منطق — مروت و انسانيتدن بحث ايتميورم — انسانك ضياعندن
 اندیشه ايله محافظه سنه چاليشديغي ، دکل جانلي حتي جانسز اشيا حقنده بيله
 اعتنا کوسترمسي ، اوکا قارشي مجامله کار اولمسي ايجاب ايتديري . مقصد آلدن
 چيقارماق ايلماسنه نظراً اشياي محافظه ايتمك استه ين کيمسه نك منفعي ده بوني
 امر ايدره . بنابرین آنقره حکومتنك محافظه سنه چاليشوب ضياعنه راضي اولامديغي
 کورد ملتني محافظه ايله بيلمسي ايچون اونك مشروع آرزولريني تطمين ، حقوقي تسليم
 وحتي وارسه ، قاپر يسلرينه بيله تحمل ايلمسي لازمکدير . حالبو که اتحاد و ترقی نك
 بو کونکي وارثلري عقل و منطق کوستردبكي طريقي تعقيب ايله کوردلري
 کنديلرينه ايصينديره جقيلرينه اوللري ايصيرور و کنديلريني اوللره ايصيرتمق
 اسبابني استکمال ايدبورلر . کوردلري اولديرمك ، کسمك ، تمثيل ايتمك
 ايسنورلر . نته کيم (۱۹۳۰) سنه سنده اگري ياماچلرينه صارلمش بر آوچ
 کورد اختلافيسي ، اوزلرينه سوق اولنان فرقه والابلره قهرمانجه سنه قفا طوتارکن
 استانبولده انتشار ايدن بر غزته ده يعقوب قدری بک اگري اختلافندن باحث بر
 مقاله سنده ، اگري اختلافنك على العاده بر عصيان حادثه مي دکل فقط ايکي عرق
 آره سنده باشلايان آمانسز بر جدالك مقدمه مي اولديغني سوبليوردی . بو سوز يزه
 بو مجادله ده کي وصف و موقعيزي کوسترن صريح بر اخطار وارشاددر . اساساً يزلر
 بوني چوقدن ادراك ابله مش و يزه کوستريلن موضعده اخذ موقع ايتمش
 بولونيورز . فقط بو جدالك صوکی آنقره نك امر يوميسيله تعميم اولنان شکیلده نتوج
 ايله ميه جکدر . کوردلرک تقتيل و تمثيل ايله احساسني استهداف ايدوب آنقره نك

عراق نقطه سیدر . بو کون تور کیمحدود ملکیمسی داخلنده بولنان واسع برقطعه ده ساکن اوچ ملیونلق بر کورد نفوسی واردر .

ویانه قاپورلندن هندستان د کز لینه قدر اوزانان و دنیانک اک بو یوک امپراطور لقلرندن بری اولان عثمانلی امپراطور لغندن ، تور کیم اسمیله بو کونکی حالنه تقلص ایدن مملکتده غیر تورک اوله رق خصوصی بر موجودیت عرض ایدن یکانه عنصر کوردلدر . تاریخک اسکی دورلینه رجوع ایله عثمانلی امپراطور لغنی وجوده کتیرن عناصرک نه کبی اسباب تختنده ونه صورته امپراطور لقلدن انفکاک ایتد کربنی وامپراطور لغک نه کبی تاریخی و سیاسی عواملک تأثیر یله بو کونکی حاله کلدیکنی تدقیق ایده جک دکلز . بالکز ، عثمانلی دولتی حدو دلری آورو پاده بو سنه هرسک ، آسیاده جزیره العرب و بصره کور فزی ساحلارنده تخطیط ایدلدیکی ، اعلان مشروطیتله اتحاد و ترقی نک رأس کاره کلدیکی تاریخن بو کونه قدر کچن ربع عصرلق زمان اوزرنده قارئلر می توقفه دعوت ایله بو سطر لک محرر یله برابر بو دور تاریخی بی باشایان و بو سطر لی اوقوبه جق اولان ذواته (دولت ابد مدت) ک انقراض قطعیمی کبی عثمانلی تاریخنده جدأ اهمیتله تدقیقه شایان اولان بو صفحه به عطف نظر ایله ملری کلفتی تحمیل ایده جکز . بو کلفتی اختیار ایدنلر کوره جکار در که امپراطور لقلدن آیریلان قطعانک هر بری ، کوردستان مسئله سی صفحه سندن کچمشلدر . و پاخود ، تقدیرینه بناء ، کوردستان بو کون اونلرک کچیر مش اولدینی دوری یاشامقده در . باخلاصه اتحاد و ترقی دورنده بارز قار قته ربنی آلمش اولان سقیم سیامتی ، بو مختلف ملتلر حقنده قوللانیلوب ، عادتاً ضرب مثل حالنی آلمش اولان عامیانه تعبیر لده ، وجیزه حالنده کورورز : جگر جی آرنادود ، کل چر کس ، کور فلاح ، قیروقلی کورد ... ماضی به نظراً بو کون انقره حکومتنک آئنده قالانده آنجق بر قیروقدر .

حقلي اولد قاريني و بو نقطه يني بالاخره ايضاح ايده جكمزي سويله مشدك .
 كوردستان مسئله سنك بر قسمه ، تور كيا كوردستانه تعلق ايدن بو ايضاحه ،
 مسئله نك هيئت عموميه سنه مريع بر نظر عطفيله باشلا يوب قراقرغه ريستكاري ني تثبيت
 ايله د كند نصكره عمومي قادروندن تدريجيا بو خصوصيته انتقال ايده جكمز .
 كوردستان مسئله سي بر ملت و بر مملكت مسئله سيدر . كوردستان : وسطي
 اناتوليدين عجمستان باده لرينه ، بخر سياه هنترلاندندن عراق و سوريه چوللرينه قدر
 اوزاننان واسع بر اولكه در .

مليونلره نفوسه مالك ، كند بنه مخصوص ملي ، اجتماعي عادات و عنعناته صاحب
 اولان ، كوردجه دبندن آري بر لسان قونوشان و بويوك بر اكثريتي عيني
 دين و مذهبه منسوب بولنان كورد ملتي بو اولكه نك داغ ، اووه و باديه لرنده آره سنه
 خصوصي بر موجوديت تشكيل ايده ييله جك نسبتده نفوس و كثافتته مالك ديكر بر عنصر ك
 حيلولتيله بعض نقاطنده انقطاعه اوغرامق سوزين ، عشيرت و كويلري بكد بكرينه
 ملاصق ، قوميات بر حالده ياشار .

بو طوپراق و عرق وحدتي ، تاريخك مختلف دورلرنده كوردستانك كورمش
 اولديغي بر چوق آقينلره و استيلا لره رغما اخلاص ايديله مه مشدر . يالكز بو آقينا
 دورولوب مهاجرلر بكد بكري قارشوسنده قطعي و نهائي موقع و وضعيتلريني آله لريله
 تاريخك مختلف دورلرنده مختلف شكللرده تعين ايدن ملكي حدودلر ، كوردلري
 سلطه و مرجع اعتباريله بر طاقم اقسام داريه يه آير مشدر . قفقاس ، ايران ، تور كيا ،
 عراق و سوريه كوردلري كبي .

بو مختلف مرجعاره تابع طوتولش كورد جماعتلرندن ، شبهه يوق كه ، بو كون
 لك زياده مضطرب اولان كتله تور كيا حدود ملكيه مي داخلنده ياشايان كوردلردر .
 بو اعتبار ايله كوردلك خلاصى مجادله سنده ، تور كيا كوردستاني بوجدالك

کوردلرک ملی بر اساسه استناداً تکاملری اوغورنده مع مساعی صرف ایله مکده د ر .
 شمیدی یه قدر وقوع ولان مساعی بی تدقیق ایله مک اوزره بوسنه نك کانون ثانی آبنده
 تفلیسده بر قونفرانس اجناعه دعوت ایدلدیکی کبی کچن یاز اثناسنده ملیتلر
 مؤسسہ می آذر یابجان ، گورجستان وارمنستانه ، پروفور (شامیلوف) ، پروفور
 (مللر) حقو شناس ، و پروفور (بت یو خان) دن مرکب اولقی اوزره ، بر هیئت
 کوندرمشدی . هیئت ارمنستانده کی (آباران) و (تالین) کورد مناطقنده ادبی
 بر کورد لسانی وجوده کتیرمک اوزره بو دبلک هر درلو عناصرینی طوبلامشدر .
 کوچیه کوردلر کویلده اسکان ایدلشدر . بو کویلده آچیلان ابتدائی مکتبلرنده ،
 ار یوانده کی (نه قول نورمال) دن ماذون کورد معلملر کورد کنجکلکی کندی
 لسانلریله یئتشدیرمکده درلر .

پروفور (خاچاتریان) و (شاپانتسیان) ک نظارتی آلتنده (۱۰۰۰۰) کلمه دن
 مرکب بر لغت کتابی نشر ایدلشدر . به تویان ، امینی عثدال ، حبشی بی جندی و جردوینی
 گنجو کبی کورد لهجه لری متخصصلری یککنقی و قولای براسان وجوده کتیرمک
 اوزره اوچ سنه دن فضلہ یوزماندنبری کوردجه کلمات و اصطلاحاتک جمعنه جالیشمقده درلر .
 ار یوانده نشر اولنان بولغت کتابی مهم و قیمتلی بر اثر در . مع مافیہ ۱۸۷۹
 سنه سنده سن پترسبور غده طبع ایدیلوب هر کورد یزان ایچون قیمتدار بر آرقداش
 اولان (م . ف ژوستی) و (آ . ژابا) نك قامومی هر شیتیه رغماً قیمحتنی محافظه
 ایله مکده در . سوزلر مزه نهایت ویریر کن ، کچن قیش موسقوده وفات ایدن ،
 اصلاً آثوری بر کورد یزانک ، پروفور مار قولووک ضیاعنی تأسف ایله یاد ایلرز .

موسیو بازیل نکیتینک دیکسیونر دیپلو ماتیکده کورد مسئله سنه دائر انتشار
 ایدن مقاله سنک ترجیحاً قور کجه به ترجمه سنده اصرار ایدن ذواتک بو ادعالرنده

تور کیا یہ کلنچہ ، دولت مذکورہ جمعیت اقوامہ قبول ایدلدی . و جمعیتہ حین
دخولندہ اداره سی آلتندہ بولنان اقلیتلر ستاتوسی یکیدن تدقیق ایدلدی .

اخیراً تور کیا رئیس جمهورینہ خطاباً نشر ایتمش اولدیفکرز آچیق مکتوبده
تور کیاده کی کوردلرک وضعیت حاضرہ سنی اولہ بر شکل اعتدال و لیاقت ایلہ
ایضاح ایدیور سکز کہ بنم آرقق بوموضوعہ رجوعمہ احتیاج قالمیور .

۱۹۳۳سنہ سی نیسانندہ ارضروم ایلہ ایران حدودی آرہ سندہ کی کوردمنطقہ سندہ

یالکز بر رہبرک رفاقتیلہ سیاحت ایدن جسور بر فرانسز سیاحتک ، باروت رونہ
دوفانشونک ، افادہ سنہ نظرآ مناطق مذکورہ دہ ، الیوم مسکون جاریدر وتورک
مأمورلرک کبئی اصغری مقدارہ ارجاع ایدلمشدر . مادام رونہ دوفانشون ، اخیراً
ویرمش اولدیغی برقونفرانسده کوردلرک وحشی و شقی اولدقارینہ دائر اشاعہ ایدیلن
فکرلرک نقدر یاکلش اولدیغنی و کوردلرک خالص آری عرفندن وقور ، مستقل
وجوانمرد کیمسہ لر اولدیغنی چوق کوزل تعبیرلر استعمالیلہ سوبلدی .

مادام دوفانشونک شہادتق بزلر ایچون صورت مخصوصہ دہ شایان دقتدر . چونکہ
موما الیہا مادام اوچ ہفتہ مدتلہ کورد خیمہ نشین حیاتنہ اشتراک ایلہ مشدر .
مادام کوردلر آرہ سندہ یاشامسی سیامی ہیچ بر املہ مقرون اولمایوب ، یالکز
اراضیلرندن کچن بر قادینک حمابہ سنی اولرہ تودیع ایلہ مش اولسندن عبارتدر .
امید ایدہ لم کہ تور کیا کوردستانہ آچیلان یارہ لر التیام بولور و آنقرہ حکومتی
زیر ادارہ سندہ کی کوردلر حقندہ نہایت انسانی بر طرز حرکت تعقیب ایدر .
برآزدہ روسیہ دہ ، ارمستان ، کورجستان و آذر بایجان جمهوریتلرندہ یاشایان
کوردلر دن بحث ایدہ جکم .

انکلیزجہ لسانیلہ انتشار ایدن « ماسپس » عنوانلی ارمنی مجموعہ سنک تشریف
ثانی — کانون اول ۱۹۳۳ تاریخلی نسخہ لرینہ نظر آرہ سیا تشکیلات علمیہ سی ،

اولقله بو خصوصده ده متمم بر قاچ سوز سويله به جكم . باخلاصه عراق حقنده شو نقطه به اشارت ايله مك لازمكلىر كه حكومت مذكوره ۳ ايلول ۱۹۳۲ تاريخنده جمعيت اقوامه قبول ايدىلدىكى زمان كندىسندن مطلوب اولان تعهدات تماميله آلتاماش وخصوصى بر قوميسيون طرفندن تنظيم اولونوب ۱۹ مائس ۱۹۳۲ تاريخنده جمعيتك تصويبنه اقتران ايدن موادك بغداد حكومتى طرفندن ، بر طرفلى بر عقد شكندنه جمعيت اقوامه قارشى بيان و تعهد ايدلمسى كافى كورلمشدى .

اجتماع ائناسنده فرانسز دلگه مى موسيو پول بونقوروك دائى ماندارل قوميسيونى طرفندن وارد كورولن كافه احتمالاتك قوميتيه طرفندن نظر دفته آلتاماش اولماسنه تأسف ايتدىكى سويله رك درميان ايتدىكى معقول اعتراضاتى بوراده خاطر لاتمى ايسترم . موسيو پول بونقور ديوردى كه : بو صورته كوردلر ايچوت مختاريت اداريه به يقين بر اقليت رژيمى تأسيس و بالنتيجه استقبالده جمعيت اقوامه ترتب ابدجك اولان قوتورول وظيفه مى مهم صورته تسهيل ايدلمش اوله جقدى . محترم فرانسز مرخصنك اعتراضاتندن جمعيت اقوامك قوتورولى حقنده يابمش اولد بغي ائما اوزرنده توقف ايدلم .

عراقده كى اقليتلر حقنده جارى اولسى لازمكلىن بو اساسدن عراق كوردلرى استفاده ايتمكى بيلمليدلر . جمعيت اقوامك قوتورولى موضوع بحث ايكى ۱۹۳۲ سنه مى نيسان - حزيان آيلرنده طياره لك بارزان منطقه سنده كورد كوبلر بى بو مباردمان ايتدىكلىرينه شاهد اولق جداً موجب تأسفدر .

ديكر طرفدن آغوستوس ۱۹۳۳ سنه سنده بعض كوردلر ، آتورى حر كتنه غير شعورى صورته اشتراك ايتدىرلمش اوللار بيه رغماً مارشمونك ۸ ايلول ۱۹۳۳ تاريخنده جمعيت اقوامه تقديم ايله مش اولديغى راپورده كوردلر و آتوريلر بر ابرجه ياشا بيه جكلىر حقنده كى افاده مى آيريجه شايدن دقتدر .

قیمتدار بر وثیقہ اولان ، مفصل بر مکتوب ایله ییلدیردی . مؤلفک افاده سنی عینا
محافظه ایدہ بیلیمک املیلہ ، مکتوبک اصلنی — فرانسزجه سنی — رساله نك دیگر
باشنه درج ایتدی کمزدن تور کجه یه انجق مالا نقل ایدبورز :

«دیکسیونر دیپلوماتیکده کورد مسئله سی حقنده انتشار ایدن مقاله مک ترجمه سی حقنی
مزه ممنونیتله ویریرم . بونی بویوک بر ممنونیتله یاپدیغمی سویلیورم . چونکه یو مساعده یی
طلب ایله مکله تمامیلہ آفاقی اولان وپک آز طانمش اولان بین الملل بر مسئله نك خطوط
اساسیه سنی ایضاح مقصدندن ملهم بولنان طرز تلقی و نقطه نظر مه اشتراک ایله مکده
اولد یغکز ی اشرا ب ایتمش اولوبورسکز .

کوردلرله ایلك دفعه حرب عمومی ائنا سنده رومیه ده ، روس قونسولومی صفیلہ
بولونور کن تماسه کلدیم . و عرفکزک کوزل جنگاورلک و صفرینی و فکری
قابلیت لرینی اوراده مشاهده یه باشلادم . دیگر طرفدن کوردلرک ملی غایه لر یله هیچ
بروجه مناسبت و اشتراکی اولمایان بر دعوی اوغورنده سور و کلند کیری حربده چکمش
اولد قلری اضطراباته شاهد اولدم . اضطرابلرینک تهوینه چالیشدم . نسه کیم
کوردلرله عسکری قوماندانلقی آرہ سنده قوسطارده بولندیم . نشر ایتمش اولدیغم
روسجه کوردجه بر مکالمه کتسابنی کوردلرله و خرسنیانلرله توزیع ایله مک
صورتیله آرہ لرنده آکلاشمه لری اسبابنی تسهیل ایتدم .

ایلك کوردجه خواجهم ؛ کوردستان قاضیسی نہریلی ملا سعید در . بالاخره پارسده
تدقیقات و تتبعاته دوام ایتدم . لوندرده کی السنه شرقیه مکتبی مجموعه سی «آزی
فرانسہ ز» ته تونوغرافیا جمعیتی ؛ عالم اسلام مجموعه لری ودها بعض جرائد موقوتہ ایله
بو خصوصده نشر یاتده بولوندیم .

دیکسیونر دیپلوماتیکده کی مقاله م کانون ثانی ۱۹۳۲ سنه سندہ قلمه آلمش

اولا مقاله نك نره ده ، هانكي تاريخده ونه صورتله انتشار ايله مش اولديغني تدقيق ايله لم . مقاله پارسده ۱۹۳۳ سنه سنده ديكسيونر دپلوماتيكك بونجي جلد نك (۱۲۰۱) ومتعاقبي صحيفه لرنده انتشار ايله مشدر .

« ديكسيونر دپلوماتيك » بوندن سكر سنه اول تشكل ايدن « آقاده مي دپلوماتيك آنته رناسيونال » طرفندن ترتيب وطبع ايتديرلشدر . آقاده مي نك غايه سي بين الملل مسائلي هيئت عموميه سيله تدقيق ومطالعه ايله مكدر . موضوع بحث سياسي قاموس ايسه مسائل بين المللك هريري حقنده آيري آيري معلومات و ير بنده مقاله لر دن متشكدر . قاموس ، رجال سياسيه به بين الملل مسائلك تدقيقنده ، رهبر لك ايله لك كي جدي ويو كسك بر مقصدي استهداف ايله مشدر . قاموسك احتوا ايتديكي مقالاتك تحريري ، موضوع حقنده متخصص رجال علميه وسياسيه به تفويض ايدلشدر . يالكز بو نقطه ، بو رساله ايله ترجمه ونشرايله ديكر اثر ك قيمت و اهميتني ، بي طرفلغني ، مؤلفك وقوف و صلاحيت علميه سني وبونك اك بو كسك مقاماتده مظهر اولديغني اعتماد ي كوسترمكه كافيدر .

بين الملل دپلوماتيك آقاده مي نك مركزي پارسده در . آقاده مينك سفر ا ونظاردن مركب اولمق اوزره (۵۱۲) عضوي واردر . نظار مياننده (۴۷) خارجيه فاضلي بولنمقده در . آقاده ميده (۷۷) مختلف دوات اك ممتاز و بارز شخصيتلر طرفندن تمثيل ايدلمكده در .

بو ترجمه ايله مقاله نك ديكسيونر دپلوماتيكده انتشار ايدن فرانسرجه متني آرده سنده بعض فرقلر واردر . بو فرقلر تور كچه ترجمه بي مؤلفك نظر تصويينه عرض ايلديكز زمان مشار اليه طرفندن يايپلان تعديلات وعلاواتدن انبعث ايله مشدر . مقاله مؤلف محترمندن اثر نك تور كچه به ترجمه سي حقنده مساعده طلبنده بولونديغني اولجه سوبله مشدك . موسيونيكي تين طلبوزي اسعاف ايتديكني بزه ،

مقدمه

موسیو بازیل نیکیترین بزم هر درلو وصف و ثنال: زدن مستغنی بو یوک بر شخصیت علمیه و سیاسیه در . شرق ایشاری و شرق لسانلر بیه مشغول اشخاص خصوصیه و محافل رسمیه نزدنده ممتاز مستشرقک یو کسک و شرفلی بر موقعی وارد . بنا برین کندیسنی بزم طائتمازه احتیاج یو قدر . مختلف نشریاتی و حتی یالکز بو مقاله سی بیه بو کبی ایشاری لایقیله کلا بوب محاکمه به صلاحیتدار اولان ارباب علمه و عرفانه ، مؤلفی طائتمغه کافیدر .

بو کوچوک رساله ایله ، کندیسنی بالکز آثار بیه طائید یغمز ، موسیو نیکی تینک کورد مسئله می حقنده قلمه آلمش اولد یغی بر مقاله بی تور کجه به ترجمه اید یورز . بو ترجمه به ، مقاله بی کندیلرینه مالاً اکلا تدیغم بعض ذوات لزوم کو ستر دیلر . فی الحال ، قیمتی بر نه تود اولان و کورد مسئله سنک هیئت عمومیه سنی بی طرف و آفاقی بر نظر له تدقیق و بو مسئله نك شمعی به قدر قارا کلکده قالمش نقطه لر بی وضوح ایله تنویر ایدن بو مقاله بی ترجمه و تکثیر ایله مک فائده لی بر ایشدی . مقاله نك ترجمه سنی تکلیف ایدن ذوات ، بونک کوردجه به دکل تور کجه به ترجمه سنده اصرار اید یورلردی . بو اصرار ده حقی ایدیلر . نه دن حقی اولد قری بی بالآخره ایضاح ایده جکم . مقاله بی تور کجه به ترجمه ایده بیلیمک ایچون مؤلف محترمندن مساعده استحصالی لازم کلیردی . بو مساعده بی ممنونیتله بخش ایتدیلر .

کتابخانه هاداری

هزار

۷

کورد مسئله سی

بر اجنبی نقطه نظرندن

ممتاز مستشرق موسیو با زبیل نیکی بنیک دیکسیورز ویلو مانیکده کورد
مسئله سی مقدره ئیر اولنان مقاله سنک ترجمه سی

ناشری : حاجو آغا

شام
مطبعة الترقی

۱۹۳۴

ناشر : هڅير کان عشيرتي رئيسي حاجو آغا

طبعدن سوکره کوزه چاربان یا کلشله بروجہ آتی تصحیح اولونور :

صحیفہ	سطر	یا کلش	دوغری
۳	۵	علمہ	علم
۲۵	۱۵	طرفینده	طرفینده
۲۵	۱۸	دن دن	دن
۲۷	۲	قیامنک	قیامی
۲۹	۵	اظہارو	اظہار ایده رک
۳۰	۱۹	ستاقوی	ستاقوی
۳۱	۱۴	عصر یلمشک	عصر یلمشک
۳۲	۱	سوق الجیشہ	سوق الجیشہ

کتابخانه هاداری

هزار

۷

کورد مسئله سی

بر اجنبی نقطه نظرندن

ممتاز مستشرق موسیو بازیل نیکیتینسک دیکسپوز دیداومانیکده کورد
مسئله سی مقدره ثمر اولنان مقاله سنک نر مسئله سی

ناشری : حاجو آغا

شام
مطبعة الترقی

۱۹۳۴

Bn-16